

На підставі викладеного можемо констатувати, що основним методом боротьби зі злочинністю неповнолітніх у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів є превентивна та профілактична діяльність, заснована на засадах соціального, економічного й культурного характеру. Така діяльність покликана забезпечити достойний рівень культури, добробуту, виховання та навчання нового покоління.

Враховуючи проблематику піднятого нами питання, доведено необхідність модернізації й вдосконалення ефективності державної та соціальної політики, яка буде спрямована на профілактику злочинів, вчинених неповнолітніми у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів і запропонували способи їх подальшого та найшвидшого подолання.

Література:

1. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*: кодекс від 05.04.2001, редакція від 25.09.2019. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Галушко Б.С. Поняття злочину у кримінальному праві України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. № 3. С. 592–596.
3. Лесько Н.В. Правове виховання дітей – важливий напрям профілактики правопорушень. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2014. № 810. С. 33–37.
4. Мотунова Н.В. Сутність поняття профілактики правопорушень серед неповнолітніх. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Випуск 31. С. 104–106.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-358-6-8>

МІЖНАРОДНЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ У СІМЕЙНІЙ СФЕРІ

Буряк К. М.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри підприємництва, організації
виробництва та теоретичної і прикладної економіки,
Український державний хіміко-технологічний університет
м. Київ, Україна*

Безпідставне втручання в особисте та сімейне життя, посягання на недоторканість житла, дискримінації за будь-якою ознакою отримали міжнародне визнання. ЄС та його країни-члени працюють разом, щоб

запобігати та боротися з насильством щодо жінок та дівчат, захищати жертв та покарати правопорушників. Адже насильство щодо жінок і дівчат є одним із найбільш систематичних і поширених порушень прав людини в усьому світі. Не є винятком і країни ЄС. На жаль, кожна третя жінка зазнавала фізичного або сексуального насильства, переважно з боку інтимних партнерів.

Так, наприклад, під час пандемії COVID-19 зареєстровано значне зростання фізичного та емоційного насильства щодо жінок. Звіти свідчать про те, що в деяких країнах кількість дзвінків на телефонні лінії допомоги жертвам домашнього насильства зросла в п'ять разів [1].

Насильство в Інтернеті також зростає, націленим, зокрема, на молодих жінок і жінок у громадському житті, таких як журналісти та політики. Жінки також зазнають насильства на роботі: близько третини жінок у ЄС, які стикалися з сексуальними домаганнями, зазнали цього на роботі [2].

ЄС та його країни-члени працюють на різних фронтах, щоб покласти край гендерному насильству, захистити жертв цього жакливого злочину та покарати правопорушників.

Важливу роль при цьому відіграло прийняття таких міжнародно-правових актів, як Загальна декларація прав людини; Конвенція про політичні права жінок; Декларація прав дитини; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права; Декларація про ліквідацію усіх форм дискримінації стосовно жінок; Декларація про викорінювання насильства стосовно жінок; Конвенція про згоду на вступ до шлюбу, мінімальний шлюбний вік та реєстрацію шлюбу; Конвенція про рівну винагороду чоловіків і жінок за рівноцінну працю; Конвенція про охорону материнства; Конвенція про рівне поводження та рівні можливості для працюючих чоловіків і жінок: працюючі із сімейними обов'язками; Конвенція про дискримінацію у сфері праці та занять тощо.

Проведений нами аналіз масиву міжнародного правового регулювання попередження злочинності у сімейній сфері показав, що міжнародні правові документи мають слабку сторону розв'язання зазначеної проблеми. Водночас, у цих документах встановлено їх достатньо вузьку спрямованість, зокрема, в них більше мова йдеться про гендерну рівність між чоловіком і жінкою, а також попередження вчинення, зокрема насильства над дитиною.

Наприклад, у низці міжнародно-правових документів, прийнятих, зокрема, на Генеральній Асамблеї ООН, попередження злочинності у сімейній сфері розглядається у контексті боротьби за права і свободи людини. В принципі, якщо розглядати кривдника або кривдницю, які вчиняють кримінальне правопорушення в сім'ї, то можна з певністю

довести, що вони порушують низку прав людини: право кожної людини на рівний захист перед законом і відсутність дискримінації за ознакою статі; право не піддаватися жорстокому поводженню; право на життя і фізичну недоторканність; право на найвищі стандарти фізичного і психічного здоров'я.

Варто також наголосити, що проведене нами вивчення зарубіжного досвіду попередження злочинності у сімейній сфері засвідчило, що у Європі завдяки активним діям міжнародних правозахисних організацій істотно розширилися уявлення про дотримання прав людини, зокрема, змінилося розуміння відповідальності держави за вчинення особою – кривдником або кривдницею кримінального правопорушення.

Наразі в ЄС немає спеціального законодавства щодо насильства щодо жінок і домашнього насильства. Проте це питання охоплюється деякими директивами та постановами ЄС, зокрема у сферах судової співпраці у кримінальних справах, рівності між жінками та чоловіками та політики надання притулку.

Наприклад, директива ЄС, що встановлює мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту всіх жертв будь-яких злочинів, гарантує забезпечення прав жертв гендерного насильства на всіх стадіях кримінального процесу. 8 березня 2022 р. Європейська комісія запропонувала нову директиву щодо боротьби з насильством щодо жінок і домашнім насильством. Пропозиція спрямована на забезпечення мінімального рівня захисту в ЄС від такого насильства. Нові правила криміналізують низку правопорушень, включаючи калічення жіночих статевих органів і кібернасильство. Директива також забезпечить, щоб жертви насильства мали: доступ до правосуддя; право вимагати компенсацію; доступ до безкоштовних телефонних ліній допомоги та кризових центрів щодо згвалтування.

9 червня 2023 р. Європейська Рада погодила свою позицію стосовно запропонованої Директиви щодо запобігання та боротьби з насильством щодо жінок і домашнім насильством.

Стамбульська конвенція від 2014 р. була підписана ЄС 13 червня 2017 р. У лютому 2023 р. Рада запросила згоду Європейського парламенту на ухвалення рішення про укладення ЄС конвенції. 1 червня 2023 року Європейська Рада ухвалює рішення про приєднання ЄС до Конвенції.

Право жінки жити без насильства також підтримується міжнародними угодами, такими як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979) і Декларація ООН про ліквідацію насильства щодо жінок (1993).

У 2020 р. Єврокомісія прийняла стратегію гендерної рівності на період 2020-2025 років. Стратегія передбачає амбітний набір заходів для

припинення насильства щодо жінок і домашнього насильства. Цією стратегією ЄС підтвердив свою відданість щодо: запобігання та боротьби з гендерним насильством; підтримки та захисту жертв; притягнення винних до відповідальності [3].

Зокрема, саме під тиском громадськості у більшості країн Європи почалося державне субсидіювання кризисних центрів для жертв злочинності у сімейній сфері. Оскільки попередні закони не враховували специфіку і складність злочинності у сімейній сфері, то законодавець з метою її попередження розпочав вносити різні зміни і доповнення до цивільного, адміністративного, кримінального законодавств, а більшість держав стали розробляти спеціальні закони, мета яких полягала у створенні правової бази для реалізації комплексного підходу до вирішення проблем попередження злочинності у сімейній сфері. Тепер такі закони діють у більшості держав Європейського Союзу.

Висновок. Найважливіше, що усі вищеперераховані міжнародно-правові договори визнані Україною, мають обов'язкову юридичну силу та підлягають застосуванню судами України. Зміст базових категорій, що закладені в міжнародно-правових актах, конкретизується на рівні національного законодавства, а також прецедентним правом Європейського Суду з прав людини.

Література:

1. COVID-19 and Essential Services Provision for Survivors of Violence Against Women and Girls. URL: <https://www.un-ilibrary.org/content/papers/27084191/3> (дата звернення: 04.02. 2024)
2. OSCE-led Survey on the Well-being and Safety of Women. URL: <https://www.osce.org/projects/survey-on-the-well-being-and-safety-of-women> (дата звернення: 04.02. 2024).
3. EU measures to end violence against women. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-measures-end-violence-against-women/> (дата звернення: 04.02. 2024).